

УДК 657.6:336.77:658.15

А. П. Макаренко,
д. е. н., професор, професор кафедри обліку, аналізу, оподаткування та контролю,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ, м. Запоріжжя
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9576-928X>
Є. В. Меліхов,
асистент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ, м. Запоріжжя
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9856-9291>
К. М. Іванов,
магістрант кафедри обліку, аналізу, оподаткування та контролю,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ, м. Запоріжжя
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-1813-0765>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.23.119

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ КОРОТКОСТРОКОВИХ БАНКІВСЬКИХ КРЕДИТІВ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

A. Makarenko,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Accounting and Auditing, Engineering
Educational and Scientific Institute im. Yu.M. Potebni of Zaporizhzhya National University, Zaporizhzhya
Ye. Melikhov,
Assistant of the Department of Information Economy, Entrepreneurship and Finance, Engineering Educational
and Scientific Institute named im. Yu.M. Potebni of Zaporizhzhya National University, Zaporizhzhya
K. Ivanov,
Master's student of the Department of Zaporizhzhya National University of Engineering
Educational and Scientific Institute im. Yu.M. Potebni ZNU, Zaporizhzhya

IMPROVED SCOPE AND AUDIT OF SHORT-TERM BANK LOANS AS A BASIS FOR FINANCIAL AND ECONOMIC ANALYSIS OF BUSINESS ACTIVITIES

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності та ефективного управління залученими ресурсами. Одним із ключових інструментів формування оборотного капіталу є короткострокові банківські кредити, які відіграють важливу роль у підтриманні ліквідності та забезпеченні безперервності виробничо-господарської діяльності. Водночас зростання кредитних ризиків, зміни у нормативно-правовому регулюванні банківської сфери та необхідність дотримання принципів прозорості облікової інформації зумовлюють потребу в удосконаленні системи бухгалтерського обліку та аудиту таких операцій.

Метою статті є удосконалення методичних підходів до ведення обліку та аудиту короткострокових банківських кредитів для розрахунку показників фінансового та економічного аналізу діяльності підприємства з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Метою аудиту короткострокових банківських кредитів є перевірка законності, достовірності та повноти відображення кредитних операцій у бухгалтерському обліку, а також оцінка ефективності використання залучених коштів у господарській діяльності підприємства.

Основними завданнями аудиту короткострокових банківських кредитів є: перевірка законності отримання кредитів, аналіз руху короткострокових кредитів та їх погашення, перевірка правильності нарахування та сплати відсотків за кредитами, перевірка відображення короткострокових кредитів у фінансовій звітності, оцінка ризиків і внутрішнього контролю за короткостроковими кредитами.

Запропоновані тест внутрішнього контролю, план, програма аудиту короткострокових кредитів банку та форми робочих документів дозволяють аудитору комплексно оцінити правильність ведення обліку короткострокових кредитів банку, достовірність звітності та ефективність фінансового управління підприємством. Їх використання підвищує якість перевірки, сприяє формуванню доказової бази аудиту та вдосконаленню внутрішнього контролю.

Впровадження аналітичних відомостей для обліку короткострокових кредитів дозволяє поглибити дані аналітичного обліку, посилити контрольні функції бухгалтерії та створити інформаційну основу для фінансового та економічного аналізу ефективності залучених кредитних ресурсів. Це сприяє підвищенню якості прийняття управлінських рішень, попередженню фінансових санкцій, підвищенню фінансової дисципліни та забезпеченню достовірності облікової інформації у фінансовій звітності підприємства.

Сучасні умови господарювання характеризуються високою мінливістю зовнішнього середовища, посиленням конкуренції та необхідністю забезпечення належного рівня фінансової стійкості й платоспроможності підприємств. За таких умов особливої ваги набуває ефективне управління оборотним капіталом, у структурі якого короткострокові банківські кредити посідають провідне місце. Вони забезпечують підтримання ліквідності, покриття тимчасових розривів у грошових потоках та безперервність виробничо-господарської діяльності. Водночас зростання кредитних ризиків, посилення вимог до прозорості фінансової інформації, зміни нормативно-правового регулювання банківської та бухгалтерської сфер зумовлюють необхідність удосконалення методичних підходів до їх обліку та аудиту.

Метою статті є удосконалення методичних підходів до ведення обліку та аудиту короткострокових банківських кредитів для розрахунку показників фінансового та економічного аналізу діяльності підприємства з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Метою аудиту короткострокових банківських кредитів є перевірка законності, достовірності, повноти та своєчасності відображення кредитних операцій у бухгалтерському обліку, а також оцінка ефективності використання залучених ресурсів у фінансово-господарській діяльності підприємства. Аудит дає змогу визначити ступінь кредитного навантаження, своєчасність виконання зобов'язань, ризики неплатоспроможності та якість внутрішнього контролю за короткостроковими кредитами.

У межах аудиту короткострокових банківських кредитів вирішуються такі ключові завдання: встановлення законності, економічної доцільності та обґрунтованості отримання підприємством короткострокових кредитних ресурсів, включно з аналізом умов кредитних договорів; дослідження динаміки залучення, використання та погашення короткострокових кредитів з метою виявлення тенденцій, потенційних відхилень і можливих проблем ліквідності; перевірка правильності методики нарахування, повноти відображення та своєчасності сплати процентів, комісій та інших супутніх платежів за кредитами; оцінка коректності відображення кредитних операцій у системі бухгалтерського обліку, відповідності їх вимогам нормативно-правових актів та достовірності подання інформації у фінансовій звітності;

Запропоновані тест внутрішнього контролю, план і програма аудиту короткострокових кредитів, а також форми робочих документів спрямовані на забезпечення всебічної перевірки правильності ведення обліку кредитних операцій. Використання цих інструментів підвищує якість аудиту, сприяє формуванню належної доказової бази, систематизації аудиторських процедур та посиленню контролю за кредитними ризиками. Методичне забезпечення аудиту, розроблене у роботі, відповідає сучасним стандартам та забезпечує комплексний підхід до оцінки фінансового стану підприємства.

Впровадження аналітичних відомостей для обліку короткострокових банківських кредитів дає змогу поглибити деталізацію облікової інформації, підвищити якість внутрішнього контролю та створити надійну інформаційну базу для фінансового й економічного аналізу. Такі відомості сприяють оперативному відстеженню руху кредитних коштів, контролю за термінами погашення боргових зобов'язань, оцінці ефективності використання позикових ресурсів і зменшенню ризику фінансових порушень.

Застосування удосконалених методичних підходів до обліку та аудиту короткострокових банківських кредитів забезпечує підвищення прозорості та достовірності фінансової звітності, сприяє зміцненню фінансової дисципліни й мінімізації кредитних ризиків. У результаті це підвищує ефективність управління фінансовими потоками підприємства та оптимізує процес прийняття управлінських рішень.

The current minds of government are characterized by high density of the current environment, increased competition and the need to ensure a reliable level of financial stability and payability enterprises. For such minds, special attention is paid to the effective management of working capital, in the structure of which short-term bank loans take place. They will ensure the maintenance of liquidity, the suppression of time-consuming fluctuations in penny flows and the uninterrupted continuity of business-government activity. At the same time, the growth of credit risks, which could be intensified due to the transparency of financial information, changes in the regulatory framework of the banking and accounting spheres, raises the need to improve methodological approaches to Their form and audit.

The purpose of this article is to improve methodological approaches to the implementation and audit of short-term bank loans to develop indicators of financial and economic analysis of business activities by adopting effective managerial decisions.

The purpose of the audit of short-term bank loans is to verify the legality, reliability, recurrence and relevance of credit transactions in the accounting department, as well as assess the effectiveness of obtaining resources from financial and government activity of the enterprise. The audit makes it possible to determine the level of credit leverage, the relevance of debt, the risks of insolvency and the internal control over short-term loans.

During the audit of short-term bank loans there are the following key issues: establishing the legality, economic efficiency and liability of the withdrawal of short-term credit resources, including the analysis of the minds of creditors contracts; tracking the dynamics of earnings, growth and repayment of short-term loans to identify trends, potential declines and possible liquidity problems; checking the correctness of the charging methodology, the recurrence and correctness of payment of interest, commissions and other associated payments for loans; assessment of the correctness of the presentation of credit transactions in the accounting system, the relevance of their legal regulations and the reliability of the information provided to the financial authorities;

A test of internal control, a plan and program for the audit of short-term loans, as well as forms of working documents aimed at ensuring comprehensive verification of the correctness of credit transactions have been approved. The combination of these tools promotes audit integrity, promotes the formation of a reliable evidence base, systematizes audit procedures and strengthens control over credit risks. A more methodical audit, developed in a robotic manner, complies with current standards and ensures a comprehensive approach to assessing the financial status of an enterprise.

Implementation of analytical reports for the production of short-term bank loans makes it possible to increase the level of detail of cloud information, improve internal control and create reliability information base for financial and economic analysis. Such reports support the operational release of credit balances, control over the terms of repayment of debt obligations, assessment of the effectiveness of the use of positive assets and the reduced risk of financial losses.

The establishment of improved methodological approaches to the formation and audit of short-term bank loans will ensure increased visibility and reliability of financial reporting, and will increase the value of financial information. discipline and minimization of credit risks. As a result, the efficiency of managing the financial flows of an enterprise increases and the process of making management decisions is optimized.

Ключові слова: удосконалення, облік, аудит, короткострокові банківські кредити, фінансовий аналіз, економічний аналіз, відомість, план, програма, робочі документи аудитора, тест, управління.

Key words: improvement, design, audit, short-term bank loans, financial analysis, economic analysis, statement, plan, program, auditor's working documents, test, management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств забезпечення фінансової стійкості, платос-

проможності та ефективного управління залученими ресурсами. Одним із ключових інструментів формування оборотного капіталу є короткострокові банківські кредити, які відіграють важливу роль у підтриманні ліквідності та забезпеченні безперервності виробничо-господарської діяльності. Водночас зростання кредит-

Таблиця 1. Тест внутрішнього контролю короткострокових банківських кредитів

№	Питання тесту	Варіанти відповідей	Так / Ні	Коментар аудитор
1	Чи затверджено на підприємстві внутрішню політику щодо залучення кредитних ресурсів (положення про управління позиковими коштами)?			
2	Чи визначено осіб, відповідальних за укладення, облік і контроль виконання кредитних договорів?			
3	Чи здійснюється погодження умов кредитних договорів із фінансовою службою та керівником підприємства?			
4	Чи перевіряються документи перед підписанням кредитного договору (правильність реквізитів, відповідність сум, строків, цільового використання)?			
5	Чи ведеться реєстр (журнал) кредитних договорів із зазначенням банку, дати укладання, строку погашення та відсоткової ставки?			
6	Чи здійснюється регулярна звірка даних обліку кредитів із банківськими виписками?			
7	Чи є окремий аналітичний облік короткострокових кредитів за кожним банком і договором?			
8	Чи контролюється своєчасність сплати відсотків і погашення основного боргу?			
9	Чи відображаються відсотки за користування кредитом у складі фінансових витрат у періоді їх нарахування?			
10	Чи перевіряє головний бухгалтер правильність кореспонденції рахунків при обліку кредитів і відсотків?			
11	Чи здійснюється контроль за цільовим використанням кредитних коштів відповідно до умов договору?			
12	Чи фіксуються випадки порушень умов кредитування та чи розглядаються вони на рівні керівництва підприємства?			
13	Чи проводиться інвентаризація розрахунків за короткостроковими кредитами наприкінці звітного періоду?			
14	Чи відображаються короткострокові кредити у балансі в рядку 1600 відповідно до НП(С)БО 1 або МСФЗ 9?			
15	Чи існує система попереджувального контролю щодо перевищення лімітів кредитування або прострочення платежів?			

Джерело: удосконалено авторами.

них ризиків, зміни у нормативно-правовому регулюванні банківської сфери та необхідність дотримання принципів прозорості облікової інформації зумовлюють потребу в удосконаленні системи бухгалтерського обліку та аудиту таких операцій.

Рациональна ведення обліку короткострокових кредитів банку дозволяє підприємствам своєчасно отримувати достовірні дані про стан заборгованості, витрати на обслуговування кредитів і вплив кредитних ресурсів на фінансові результати діяльності. Водночас аудит кредитних операцій є важливим інструментом забезпечення достовірності фінансової звітності, виявлення порушень у нарахуванні відсотків, погашенні зобов'язань та оцінці їх впливу на показники фінансового стану.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика обліку та аудиту банківських кредитів займає важливе місце у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Значний внесок у розвиток теоретичних і методичних аспектів обліку зобов'язань та кредитних операцій зробили такі науковці, як Бутинець Ф.Ф., Давидов Г.М., Кулаковська Л.П., Макаренко А.П., Меліхов

Т.О., Піча Ю.В., Сахарцева І.І., Усач Б.Ф.. У своїх працях автори розглядають питання класифікації банківських кредитів, ведення обліку короткострокових позик, формування процентних витрат, а також аудиту кредитних зобов'язань як складової контролю фінансової звітності підприємства. Аналіз наукових джерел засвідчує, що методологічні питання удосконалення обліку та аудиту короткострокових банківських кредитів у взаємозв'язку з фінансовим та економічним аналізом діяльності підприємства висвітлені недостатньо, а саме методичні аспекти аудиторської перевірки відображення короткострокових кредитів у фінансовій звітності та аналітичні дані для ведення їх обліку потребують додаткового дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є удосконалення методичних підходів до ведення обліку та аудиту короткострокових банківських кредитів для розрахунку показників фінансового та економічного аналізу діяльності підприємства з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Таблиця 2. Загальний план проведення аудиту короткострокових кредитів банку

Етап перевірки	Процедури аудиту	Період проведення	Виконавці	Код робочого документа
1. Підготовчий етап	1. Ознайомлення з фінансовим станом підприємства та політикою управління позиковими коштами. 2. Отримання копій кредитних договорів і супровідних документів (графіків погашення, банківських виписок). 3. Ідентифікація основних ризиків, пов'язаних із короткостроковими кредитами.			АУД-КК-1
2. Основний етап	1. Перевірка законності отримання кредитів і правильності оформлення договорів. 2. Перевірка правильності відображення операцій з отримання та погашення кредитів у бухгалтерському обліку. 3. Перевірка достовірності нарахування відсотків та їх списання на фінансові витрати. 4. Зіставлення даних аналітичного та синтетичного обліку з банківськими виписками.			АУД-КК-1, АУД-КК-2, АУД-КК-3
3. Етап оцінки та узагальнення даних	1. Перевірка правильності відображення кредитів і відсотків у фінансовій звітності (рядок 1600 Балансу, Примітки до фінансової звітності). 2. Оцінка внутрішнього контролю за кредитними операціями. 3. Аналіз дотримання умов кредитних договорів.			АУД-КК-4, АУД-КК-5
4. Завершальний етап	1. Узагальнення результатів перевірки, формування висновків. 2. Підготовка рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку і внутрішнього контролю кредитних операцій. 3. Складання аудиторського звіту та підписання робочих документів.			Усі документи

Джерело: удосконалено авторами.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою аудиту короткострокових банківських кредитів є перевірка законності, достовірності та повноти відображення кредитних операцій у бухгалтерському обліку, а також оцінка ефективності використання залучених коштів у господарській діяльності підприємства.

Аудит короткострокових кредитів спрямований на підтвердження: відповідності умов кредитних договорів чинному законодавству та обліковій політиці підприємства; правильності відображення отриманих і погашених сум у бухгалтерському обліку; достовірності розрахунків і нарахування відсотків за користування кредитами; своєчасності виконання зобов'язань перед банками; правильності відображення кредитних операцій у фінансовій звітності та примітках до неї.

Основними завданнями аудиту короткострокових банківських кредитів є: перевірка законності отримання кредитів, аналіз руху короткострокових кредитів та їх погашення, перевірка правильності нарахування та

сплати відсотків за кредитами, перевірка відображення короткострокових кредитів у фінансовій звітності, оцінка ризиків і внутрішнього контролю за короткостроковими кредитами.

Тест внутрішнього контролю з аудиту короткострокових банківських кредитів складається з метою оцінки надійності, ефективності та достатності системи внутрішнього контролю підприємства у частині обліку, використання та погашення кредитних зобов'язань перед банками. Тест внутрішнього контролю з аудиту короткострокових банківських кредитів наведено у таблиці 1.

Загальний план аудиту короткострокових кредитів банку, складеного відповідно до запропонованих робочих документів (АУД-КК-1 — АУД-КК-5) та структури типового аудиторського плану (таблиця 2).

Розроблена програма аудиту сформована на основі запропонованих робочих документів (АУД-КК-1 — АУД-КК-5) та орієнтована на забезпечення комплексної, об'єктивної й належно документованої перевірки правильності відображення короткострокових банківських кредитів у системі бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності підприємства. Її структура передбачає логічну послідовність аудиторських процедур, спрямованих на оцінювання законності, повноти, своєчасності та достовірності облікових даних, а також на виявлення можливих порушень і викривлень у процесі управління кредитними ресурсами. Програму аудиту короткострокових банківських кредитів наведено в таблиці 3.

Розроблені форми робочих документів покликані удосконалити методику аудиту короткострокових кредитів, підвищити аналітичність облікової інформації, зменшити ризики викривлення звітності та забезпечити комплексну перевірку законності, достовірності й повноти відображення зобов'язань підприємства перед банківськими установами.

Робочий документ АУД-КК-1 "Перевірка законності отримання короткострокових кредитів" наведено у таблиці 4. Метою робочого документа аудитора є перевірка наявності, достовірності та законності укладених кредитних договорів.

Робочий документ АУД-КК-2 "Аналіз руху короткострокових кредитів та їх погашення" представлено у таблиці 5. Його призначення полягає у забезпеченні всебічної перевірки відповідності між даними бухгалтерського обліку та інформацією, відображеною у банківських виписках, а також у контролі повноти, своєчасності й правильності погашення кредитної заборгованості. Робочий документ дає змогу аудитору ідентифікувати

Таблиця 3. Програма аудиту короткострокових кредитів банку

№	Мета перевірки	Перелік аудиторських процедур	Критерії якості	Метод перевірки	Код робочого документа	Період проведення	Виконавець	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Перевірити законність отримання коротко-строкових кредитів та правильність їх оформлення	Аналіз кредитних договорів; перевірка відповідності умов договорів чинному законодавству; підтвердження наявності затвердження керівництвом підприємства	А, Б, В, Г	Документальний, юридичний, по суті	АУД-КК-1			—
2	Перевірити правильність відображення отримання та погашення кредитів у бухгалтерському обліку	Зіставлення даних банківських виписок із обліковими регістрами; перевірка своєчасності погашення; аналіз сальдо рахунку 60	А, Б, В, Г, Е	Документальний, аналітичний, арифметичний	АУД-КК-2			—
3	Встановити достовірність нарахування відсотків за кредитами та їх відображення у витратах	Перевірка правильності розрахунку відсотків за умовами договорів; звірка з рахунками 684 і 95; контроль правильності відображення у фінансових витратах	А, Б, В, Г, Е	Арифметичний, документальний, аналітичний	АУД-КК-3			—
4	Перевірити достовірність відображення короткострокових кредитів у балансі та примітках до фінансової звітності	Зіставлення залишків на рахунку 60 із рядком 1600 Балансу; перевірка наявності розкриття інформації про кредити у Примітках до звітності	А, Б, В, Г, Є	Документальний, формальний, аналітичний	АУД-КК-4			—
5	Оцінити систему внутрішнього контролю за кредитними операціями	Оцінка рівня кредитних ризиків; перевірка внутрішніх регламентів; аналіз контрольних процедур підприємства; надання рекомендацій щодо поліпшення контролю	А, Б, В, Г, Д, Є	Опитування, тестування, аналітичний, документ				
Критерії якості перевірки: наявність – А; правдивість – Б; права та зобов'язання – В; повнота – Г; вимірювання – Д; оцінку вартості – Е; подання і розкриття – Є.								

Джерело: удосконалено авторами.

Таблиця 4. Робочий документ АУД-КК-1 "Перевірка законності отримання короткострокових кредитів"

№	Найменування банку	Номер кредитного договору	Дата укладення	Строк дії	Сума кредиту	Процентна ставка	Мета отримання	Відповідність умов договору законодавству	Примітки

Джерело: удосконалено авторами.

Таблиця 5. Робочий документ АУД-КК-2 "Аналіз руху короткострокових кредитів та їх погашення"

№	Банк	Дата отримання	Сума отриманого кредиту	Дата погашення	Погашена сума	Залишок заборгованості	Виписка банку (№, дата)	Відповідність даним обліку	Примітки

Джерело: удосконалено авторами.

Таблиця 6. Робочий документ АУД-КК-3 "Перевірка правильності нарахування та сплати відсотків за кредитами" наведено у таблиці 6.

№	Кредитний договір	Сума кредиту	Процентна ставка	Період нарахування	Сума відсотків (за договором)	Сума, відображена в обліку	Відхилення (+ / -)	Пояснення відхилень	Примітки

Джерело: удосконалено авторами.

Таблиця 7. Робочий документ АУД-КК-4 "Перевірка відображення короткострокових кредитів у фінансовій звітності"

№	Найменування банку	Рахунок обліку	Сальдо на початок	Обороти за період	Сальдо на кінець	Відображення у балансі (рядок 1600)	Примітки до звітності (№ пункту)	Відповідність даним обліку	Примітки

Джерело: удосконалено авторами.

Таблиця 8. Робочий документ АУД-КК-5 "Оцінка ризиків та внутрішнього контролю за короткостроковими кредитами"

№	Напрямок контролю	Контрольна процедура	Рівень ризику (низький/ середній/ високий)	Результат перевірки	Висновок аудитора	Рекомендації
1	Укладання договорів	Перевірка наявності затвердження керівництвом	Середній	Відповідає вимогам	Контроль задовільний	Удосконалити систему погодження договорів
2	Погашення кредитів	Контроль за своєчасністю платежів	Високий	Виявлено затримки	Потребує поліпшення	Впровадити щомісячний моніторинг
3	Облік відсотків	Перевірка правильності розрахунків	Низький	Без зауважень	Відповідає нормам	—

Джерело: удосконалено авторами.

Таблиця 9. Аналітична відомість АВ-КК-1 "Облік законності та умов отримання короткострокових кредитів"

№	Банк	Номер і дата договору	Строк дії	Сума кредиту, грн	Процентна ставка	Мета отримання	Забезпечення (застава/гарантія)	Відповідність обліковій політиці

Джерело: удосконалено авторами.

Таблиця 10. Аналітична відомість АВ-КК-2 "Рух короткострокових кредитів і контроль за їх погашенням"

№	Банк	Дата отримання	Сума кредиту	Використано за напрямом (грн)	Залишок коштів	Дата погашення	Погашена сума	Виписка банку (№, дата)

Джерело: удосконалено авторами.

можливі розбіжності, оцінити якість внутрішнього контролю та підтвердити достовірність відображення операцій за короткостроковими кредитами у звітності підприємства.

Робочий документ АУД-КК-3 "Перевірка правильності нарахування та сплати відсотків за кредитами" (таблиця 6) розроблений з метою аналітичної оцінки достовірності нарахування та сплати відсоткових платежів відповідно до умов кредитних договорів, нормативно-правових вимог та облікової політики підприємства.

Робочий документ АУД-КК-4 "Перевірка відображення короткострокових кредитів у фінансовій звітності", який наведено у таблиці 7, має на меті перевірку підтвердження достовірності відображення кредитних зобов'язань у балансі та примітках до фінансової звітності.

Робочий документ АУД-КК-5 "Оцінка ризиків та внутрішнього контролю за короткостроковими кредитами" (таблиця 8) розроблений для проведення перевірки ефективності внутрішнього контролю, виявлення операційних та фінансових ризиків, пов'язаних із залученням і використанням кредитних ресурсів.

У чинній системі бухгалтерського обліку України не передбачено типових форм аналітичних регістрів для відображення операцій з короткостроковими банківсь-

кими кредитами. Тому підприємства самостійно розробляють внутрішні аналітичні відомості, які мають забезпечувати систематизацію даних, необхідних як для обліку.

Аналітична відомість АВ-КК-1 "Облік законності та умов отримання короткострокових кредитів", що наведена у таблиці 9, дозволяє бухгалтеру відслідковувати, які кредити укладені відповідно до чинного законодавства, уникати ризиків незаконних чи невігідних зобов'язань.

Аналітична відомість АВ-КК-2, представлена у таблиці 10, призначена для систематичного порівняння даних банківських виписок, бухгалтерських регістрів та графіків погашення короткострокових кредитів. Вона дає змогу виявляти відхилення, затримки у погашенні та помилки обліку, забезпечуючи підстави для об'єктивної оцінки кредитного навантаження підприємства.

Аналітична відомість АВ-КК-3 "Нарахування та сплата відсотків за короткостроковими кредитами" (таблиця 11), забезпечує контроль за правильністю розрахунку відсоткових витрат та їх своєчасним відображенням у бухгалтерському обліку.

Аналітична відомість АВ-КК-4 "Відображення короткострокових кредитів у фінансовій звітності" (таблиця 12) дозволяє перевірити достовірність облікових

**Таблиця 11. Аналітична відомість
АВ-КК-3 "Нарахування та сплата відсотків
за короткостроковими кредитами"**

№	Договір	Сума кредиту	Процентна ставка, %	Період нарахування	Нараховані відсотки (за договором), грн	Відображено в обліку, грн	Дата сплати

Джерело: удосконалено авторами.

**Таблиця 12. Аналітична відомість
АВ-КК-4 "Відображення короткострокових кредитів
у фінансовій звітності"**

№	Найменування банку	Рахунок обліку	Сальдо на початок	Отримано за період	Погашено	Сальдо на кінець	Відображення у балансі (рядок 1600)	Примітки до звітності (№ пункту)

Джерело: удосконалено авторами.

**Таблиця 13. Аналітична відомість
АВ-КК-5 "Оцінка ризиків непогашення кредитів
та банкрутства банків-кредиторів"**

№	Банк	Кредитний портфель (грн)	Рейтинг банку (НБУ / міжнародний)	Фінансовий стан (капітал, ліквідність)	Історія взаємовідносин (порушення, затримки)	Ризик банкрутства (низький/середній/високий)	Потенційний вплив на підприємство	Рекомендації

Джерело: удосконалено авторами.

даних у фінансовій звітності, правильність класифікації короткострокових зобов'язань та повноту розкриття інформації у примітках.

Аналітична відомість АВ-КК-5 "Оцінка ризиків непогашення кредитів та банкрутства банків-кредиторів", що наведена у таблиці 13, забезпечує контроль за фінансовими ризиками, пов'язаними з банками-кредиторами, та сприяє прийняттю обґрунтованих рішень щодо диверсифікації джерел фінансування підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Запропоновані тест внутрішнього контролю, план, програма аудиту короткострокових кредитів банку та форми робочих документів дозволяють аудитору комплексно оцінити правильність ведення обліку короткострокових кредитів банку, достовірність звітності та ефективність фінансового управління підприємством. Їх використання підвищує якість перевірки, сприяє формуванню доказової бази аудиту та вдосконаленню внутрішнього контролю.

Впровадження аналітичних відомостей для обліку короткострокових кредитів дозволяє поглибити дані аналітичного обліку, посилити контрольні функції бухгалтерії та створити інформаційну основу для фінансового та економічного аналізу ефективності залучених кредитних ресурсів. Це сприяє підвищенню якості прийняття управлінських рішень, попередженню фінансових санкцій, підвищенню фінансової дисципліни та забезпеченню достовірності облікової інформації у фінансовій звітності підприємства.

Література:

- Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Мусійченко О. Г. Аудит. Запоріжжя: ЗНУ, 2024. 260 с.
- Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Мусійченко О. Г. Організація і методика аудиту. Запоріжжя: ЗНУ, 2024. 280 с.
- Меліхова Т. О., Петренко А. Е. Удосконалення методики внутрішнього аудиту нарахування заробітної плати. Агросвіт. 2019. № 3. С. 38—47. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.3.38
- Меліхова Т. О., Ніколаєнко Н. С. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. Економіка та держава. 2017. № 1. С. 51—55.
- Меліхова Т. О., Манойло Т. В. Проблемні аспекти відображення в обліку ТМЦ та обладнання при віднесенні до капітальних інвестицій відповідно до П(С)БО та МСФЗ. Вісник Дніпропетровського національного університету. Серія "Економіка". Дніпропетровськ: 2014, Вип. 3. № 10/1. Т. 22. С. 158—164.
- Макаренко А. П., Меліхова Т. О. Методичні підходи до проведення внутрішнього аудиту звіту про фінансові результати в системі управління економічною безпекою підприємства. Матеріали тез доповідей Міжнарод. наук.-прак. конф. "Сучасні проблеми модернізації та структурних трансформацій економіки України і регіонів". 11 листопада 2015 р. Запоріжжя: КПУ, 2015. С. 118—120.
- Макаренко А. П., Меліхова Т. О. Теоретико-методичні основи та практичні підходи до вдосконалення аудиту лізингових операцій. Економічний вісник За-

порізької державної інженерної академії. 2016. № 6. С. 164—171.

8. Меліхова Т.О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність: монографія. Херсон: Видавничий дім "Гельветика", 2018. 632 с.

9. Меліхова Т.О., Федоров І.О. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз в системі управління фінансової безпеки підприємства. Агросвіт. 2018. № 2. С. 63—70.

10. Макаренко А.П., Максименко І.Я., Меліхова Т.О., Зоря О.П.. Державний фінансовий контроль: навч. посібник для вчн: [гриф ЗДІА]. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 280 с.

11. Maksymenko I., Melikhova T. Accounting and analytical procurement of state financial control and directions of its implementation in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, Volume 3 Number 5. Riga: Publishing House "Baltija Publishing", 2017. P. 268—275.

12. Меліхова Т.О., Верьовкіна А.С. Удосконалення методики перевірки грошових коштів у національній валюті. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 1. С. 24—29. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.1.24

13. Меліхова Т.О., Чакалова Н.С., Середенко Т.С. Удосконалення методичних засад аудиту операцій з готівкою та на рахунках у банку для підвищення ефективності управління підприємством. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 5. С. 32—41. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.5.32

14. Меліхова Т.О. Методичні засади проведення внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Агросвіт. 2019. № 9. С. 17—24. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.9.17

15. Меліхова Т.О., Лукашова М.А. Удосконалення методики внутрішнього аудиту розрахунків з підзвітними особами для підвищення економічної безпеки підприємства. Ефективна економіка. 2019. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6826>

16. Меліхова Т.О., Журавель К.О. Методичні підходи до проведення внутрішнього аудиту товарів для своєчасного виявлення загроз в системі управління економічної безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід, 2019. № 2. С. 56—63.

17. Меліхова Т.О., Алексютіна Т.В. Розробка системи знаків виявлених помилок для удосконалення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. Економічний форум. Луцьк: ЛНТУ, 2013. С. 391—396.

18. Maksymenko I., Melikhova T., Zorya O., Fatiukha N., Chumak O. Fiscal audit development in the system of budget process management. *Academy of Accounting and Financial Studies journal*, 2018. vol. 22, is. 6, 7 p.

19. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Подмешальська Ю.В., Чакалова Н.С. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник. Запоріжжя: ЗДІА, 2018. 602 с.

20. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Інформаційна база заповнення спрощеної звітності — інструмент управління та фінансової безпеки. Часопис економічних реформ. 2014. № 1. С. 26—32.

21. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Удосконалення облікових реєстрів з метою своєчасного управління підприємством та контролю за його фінансовою безпекою. Економічний вісник університету. 2014. Вип. 22 (1). С. 85—95.

22. Меліхова Т.О., Троян О.В., Бондаренко І.В. Удосконалення методики внутрішнього аудиту розрахунків з постачальниками для підвищення економічної безпеки підприємства. Економіка та держава. 2019. № 2. С. 88—93. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.2.88

23. Меліхова Т.О. Методичні засади проведення внутрішнього аудиту розрахунків з підзвітними особами для підвищення ефективності діяльності підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 9. С. 10—17. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.9.10

24. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Податкове планування та мінімізація податкових ризиків: навч. посібник: рек. вченою радою ЗДІА. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 260 с.

25. Меліхова Т.О., Філатова А.І. Методологічні аспекти організації обліку та аудиту матеріалів та палива на підприємстві. Агросвіт. 2020. № 21. С. 26—34. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.21.26

26. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Теорія і методика документування в обліку та аудиті: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за рівнем бакалавра зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" за денною та заочною формою навчання. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 400 с.

27. Салига С.Я., Меліхова Т.О. Аудит податків суб'єктів господарювання: монографія. Запоріжжя: КПУ, 2011. 224 с.

28. Меліхова Т.О., Герасименко Ю.М. Розробка програми аудиту надходження основних засобів для підвищення рівня фінансової безпеки підприємства. Агросвіт. 2018. № 24. С. 46—53. DOI: 10.32702/2306-6792.2018.24.46

29. Меліхова Т.О., Гребенюк О.В. Удосконалення методичних підходів до аудиту надходження основних засобів для підвищення рівня економічної безпеки підприємства. Економіка та держава. 2020. № 1. С. 27—32. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.1.27

30. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Теорія і методика документування в обліку та аудиті: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за рівнем бакалавра зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" за денною та заочною формою навчання, Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 400 с.

References:

1. Makarenko, A. P. Melikhova, T. O. and Musiychenko, O. G. (2024), *Audyt [Audit]*, ZNU, Zaporizhzhya, Ukraine.
2. Makarenko, A. P. Melikhova, T. O. and Musiychenko, O. G. (2024), *Orhanizatsiya i metodyka audyt [Organization and method of audit]*, ZNU, Zaporizhzhya, Ukraine.
3. Melikhova, T. and Petrenko, A. (2019), "Improvement of the method of payroll internal audit", *Agrosvit*, vol. 3, pp. 38—47. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.3.38
4. Melikhova, T.O. and Nikolayenko, N.S. (2017), "Development of an inventory audit program to increase financial security of the enterprise", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 51—55.
5. Melikhova, T.O. and Manoylo, T. V. (2014), "Problematic aspects of the registration of the TMC and the equipment when attributed to capital investments in accordance with P (C) BO and IFRS", *Visnyk Dnipropetrovskoho natsionalnoho universytetu. Seriya "Ekonomika"*, vol. 10/1, pp. 158—164.

6. Makarenko, A.P. and Melikhova, T.O. (2015), "Methodological approaches to internal audit of the financial results report in the system of management of economic safety of the enterprise", *Materialy tez dopovidey Mizhnar. nauk.-prak. konf. "Suchasni problemy modernizatsiyi ta strukturnykh transformatsiy ekonomiky Ukrainy i rehioniv"*, [Materials of Abstracts International sciences — prak. konf. "Modern problems of modernization and structural transformations of the economy of Ukraine and regions"], KPU, Zaporizhzhya, Ukraine, 11 nov, pp. 118—120.
7. Makarenko, A.P. and Melikhova, T.O. (2016), "Theoretical and methodological foundations and practical approaches to improving the audit of leasing operations", *Ekonomichnyy visnyk Zaporizkoyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi*, vol. 6, pp. 164—171.
8. Melikhova, T.O. (2018), *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: formirovanye, kontrol', efektyvnist'* [Economic security of the enterprise: formation, control, efficiency], Kherson, Ukraine.
9. Melikhova, T.O. and Fedorov, I.O. (2018), "Internal control of inventory for timely detection of threats in the system of financial security management of the enterprise", *Ahrosvit*, vol. 2, pp. 63—70.
10. Makarenko, A.P. Maksymenko, I. Ya. Melikhova, T. O. and Zorya, O.P. (2017), *Derzhavnyy finansovyy kontrol'*, [State financial control], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
11. Maksymenko, I. and Melikhova, T. (2017), "Accounting and analytical procurement of state financial control and directions of its implementation in Ukraine", *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 3, No. 5, pp. 268—275.
12. Melikhova, T. and Verovkina, A. (2019), "Improvement of checking method of cash assets in national currency", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 1, pp. 24—29. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.1.24
13. Melikhova, T., Chakalova, N. and Seredenko, T. (2019), "Improvement of methodological principles of audit of operations with cash and cash within the bank for improvement of efficiency of business management", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 5, pp. 32—41. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.5.32
14. Melikhova, T. (2019), "Methodical principles of settlements internal control with buyers and customers for increasing the efficiency of financial and economic activity of the enterprise", *Agrosvit*, vol. 9, pp. 17—24. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.9.17
15. Melikhova, T. and Lukashova, M. A. (2019), "Improvement of the methodology of accounts internal audit with accountable persons for improving the economic security of the enterprise", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6826> (Accessed 16 Dec 2019). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.1.30
16. Melikhova, T.O. and Zhuravel', K.O. (2019), "Methodical approaches to conducting internal audit of goods for timely detection of threats in the system of management of economic security of the enterprise", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 2, pp. 56—63.
17. Melikhova, T.O. and Alekseytina, T.V. (2013), "Development of a system of signs of detected errors to improve the audit of payments with suppliers and contractors", *Ekonomichnyy forum*, pp. 391—396.
18. Maksymenko, I. Melikhova, T. Zorya, O. Fatiukha, N. and Chumak, O. (2018), "Fiscal audit development in the system of budget process management", *Academy of Accounting and Financial Studies journal*, vol. 22, pp. 6—7.
19. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O. Podmeshalska, Y.V. and Chakalova, N.S. (2018), *Bukhhaltersky oblik: navch.-metod. posibnyk* [Accounting: teaching method. manual], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
20. Makarenko, A. P. Melikhova, T. A. and Chakalova, N. S. (2014), "Information base for filling in simplified reporting — a tool for management and financial security", *Chasopys ekonomichnykh reform*, vol. 1, pp. 26—32.
21. Makarenko, A. P. Melikhova, T. A. and Chakalova, N. S. (2014), "Improving accounting records in order to manage the enterprise in a timely manner and monitor its financial security", *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, vol. 22 (1), pp. 85—95.
22. Melikhova, T., Troyan, O. and Bondarenko, I. (2019), "Improvement of internal audit method of settlements with suppliers for increasing enterprise economic security", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 2, pp. 88—93. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.2.88.
23. Melikhova, T. (2019), "Methodical principles of internal audit conducting of accounts with accountable persons for improving the efficiency of enterprise activity", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 9, pp. 10—17. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.9.10
24. Makarenko, A.P., Melikhova, T.O. and Chakalova, N.S. (2017), *Podatkove planuvannya ta minimizatsiya podatkovykh ryzykiv: navch. posibnyk* [Tax planning and minimization of tax risks: teaching. manual], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
25. Melikhova, T. and Filatova, A. (2020), "Methodological aspects of the organization of accounting and auditing of materials and fuel at the enterprise", *Agrosvit*, vol. 21, pp. 26—34. DOI: 10.32702/2306-6792.-2020.21.26.
26. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O. and Chakalova, N.S. (2020), *Teoriya i metody dokumentuvannya v obliku ta audyti* [Theory and methods of documentation in accounting and auditing], ZNU, Zaporizhzhya, Ukraine.
27. Salyha, S.Ya. and Melikhova, T.O. (2011), *Audyt podatkov sub'ektiv hospodariuvannya* [Audit of Taxes of Business Entities], KPU, Zaporizhzhya, Ukraine.
28. Melikhova, T. and Herasymchenko, Yu. (2018), "The development of a program audit of the receipt of fixed assets for raising the level of financial security at the enterprise", *Agrosvit*, vol. 24, pp. 46—53. DOI: 10.32702/2306-6792.2018.24.46.
29. Melikhova, T. and Hrebenuk, O. (2020), "Improvement of methodical approaches to audit of fixed assets acquisition for increasing of a level of enterprise economic security", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 27—32. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.1.27
30. Makarenko, A.P., Melikhova, T. O. and Chakalova, N.S. (2020), *Teoriya i metody dokumentuvannya v obliku ta audyti* [Theory and methods of documentation in accounting and auditing], ZNU, Zaporizhzhya, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2025 р.